

Eväitä yhteistoimintaan

Kari Valtanen
Lastenpsykiatri, VE-perheterapeutti
Lapin Perhekliniikka Oy
3.10.2008

Modernistinen haave

- Arvovapaa, objektiivinen tieto - ”luonnonlaki”
- Tarkkailla, tutkia ja löytää syy-seuraussuhteet
- Hallita luontoa, elinolosuhteita, sairauksia,...
- Ratkaista tiedon avulla ihmisten ja ihmiskunnan ongelmat - edistysusko
- ”Evidence based”-puhe

mutta arjessa...

- Ihmiset eivät toimi konemaisesti
 - Ihmiset eivät "tottele" ja toimi niin kuin "pitäisi"
 - Hoidosta huolimatta ihminen paranee tai ei
- "Tieto" ei aina "hyödyllistä" - sitä ei voikaan soveltaa kaikkialla samalla tavalla
- Ongelmat kerrostuneita ja mutkikkaita

- Elämä kompleksista, joskus kaoottista
- ”Ihmisyteemit” monimutkaisia ja -
ulotteisia
- Informaatio runsasta ja usein ristiriitaista
- Yhteiskunta moniarvoinen ja -kulttuurinen

Kuinka hallita kaaosta?

- Kun ei tiedäkään parasta tapaa toimia?
- Kuinka siedän epävarmuutta ja huoliani?
- Olenko oikeasti hyödyllinen?
- Saako asiakkaani hallintaa ja toimijuutta **omaan** elämäänsä?
- Kuinka **itse** voin toimia eettisesti, turhautumatta ja toiveikkaasti?

Tieto ei ole jotain
ihmisten päässä
olevaa,

**vaan pikemminkin jotain sellaista,
mitä ihmiset tekevät yhdessä**

Kenneth Gergen

Sosiaalinen konstruktivismi

- Todellisuus rakentuu jatkuvassa ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja kommunikoinnissa
- Neuvottelemme jatkuvasti asioiden merkityksistä, määrittelyistä ja ”totuuksista” keskenämme
- Ymmärryksemme rakentuu ja muuttuu merkityksellisessä dialogissa

KOHTI JAETTUA YMMÄRRYSTÄ

Merkityksellisessä keskustelussa
ongelmia ei välttämättä ratkaista,

kun syntyy **uutta, jaettua ymmärrystä.**

Ongelma "liukenee" ja
menettää merkityksensä

Uusi rooli asiantuntijana

Ei enää "RATKAISUAUTOMAATTINA"

vaan

uuden, jaetun ymmärryksen "KÄTILÖNÄ",
dialogisen prosessin edistäjänä

Dialogi

- Yhdessä ajattelua, pohtimista
- Ymmärtää koko ajan lisää toisen ajattelusta
- Jatkaa toisen ajatusten kehittelyä - ”virtaus”
- Sekä/että - ajattelua (joko/tai - ajattelun sijaan)
- Kuuntelemista / kuulluksi tulemistä

Kuuntelu - dialogin edellytys

HARJOITUS pareina:

- vuoron perään toinen kuuntelija, toinen kertoja
 - Kertoja kertoo **2 minuutin** ajan teemasta:
 - **MITÄ ASIAKKAANI TOIVOVAT HYVÄLTÄ YHTEIS-TOIMINNALTA JA VUOROVAIKUTUKSELTA PALVELUISSANI (-MME)**
 - **Kuuntelija kertoo takaisin** pelkästään sen, mitä on juuri kuullut ja varmistaa, kuuliko oikein
- osien vaihto

Kuinka luon ja ylläpidän dialogia

- Kunnioitus – ”vieraanvaraisuus”
- Kuuntelu – läsnäolo – uteliaisuus
- Aikaa - en ymmärrä liian aikaisin -
”viipyilen...”
- Pysyn asiakkaan ilmauksissa ja kielessä
 - Sovitan kommenttini aiemmin sanottuun

- Puhun ehdollisesti, tunnustelevasti
 - Omasta näkökulmastani, en totuudesta
 - En kilpaile oikeassa olemisesta
- Puhumme välistä puhumisesta!
 - Oikea aihe? Oikea suunta?
- Valmius muuttaa omaa näkemystäni

- En tulkitse, neuvo, ohjaa, lohduta, arvioi,...
- Tarkistan ”kuulinko oikein?”
- Aukaisen omia tausta-ajatuksiani
- Tutkimme asiaa eri näkökulmista
- Ei tarvitse olla samaa mieltä

Dialogi asiakastyössä

- Asiakas /perheenjäsenet oman elämänsä ja olosuhteidensa asiantuntijana
- Kaikilla on Ongelmien lisäksi myös tietoja ja taitoja
- Asiakkaan konsultointi
- Riittävästi aikaa

- Kaikki saa sanoa - ei ole pakko sanoa
- Etukäteen ei suunnitella palaverin kulkua
- Moniäänisyys
- Erilaisia näkökulmia samaan asiaan
- Toista ei voi muuttaa, mutta itse voi yrittää sovittautua uudella tavalla keskusteluun

Refleктоiva työtapа

- ”Ääneen pohdiskelua”, ”peilaamista”
- Työparin/-ryhmän kanssa (myös yksikin)
- Asiakas/Perhe voivat olla hetken aikaa kuuntelijana sekä reflektoida myös itseään
- Työpari reflektoi keskenään sekä osoittaa sanansa ja katseensa toisilleen
- Voi nostaa helpommin esille näkökulmia, joita ei helppo tuoda esille suoraan

- Tarkoitus tuottaa uusia merkityksiä ja mahdollisuuksia
- Aktivoida asiakas / perhe etsimään uusia näkökulmia ja tapoja mennä elämässä eteenpäin
- Helpottaa työntekijän epävarmuutta moninäkökulmaisessa tai vaikeassa tilanteessa

Hyödyllisiksi osoittautuneita lauseita työssäni

- Mistä nyt olisi tärkeää puhua?
- Kertoisitko, mitä sinä ajattelet tästä?
- Kuulin sinun kertovan, että Olenko ymmärtänyt sinua oikein?
- Auttaisitko minua ymmärtämään paremmin?
- Minulle tässä syntynyt huoli / ymmärrys on ...

- Puhummeko nyt siitä , mistä pitäisi?
- Mitäköhän ...(lapsesi, äitisi,...) ajattelee tästä asiasta?
- Ajatteletko samalla vai eri tavalla, kuin...
- Mikähän tässä olisi paras tapa edetä?
- Kenen kanssa tästä kannattaisi keskustella?

- Voisimmeko pyytää ... mukaan miettimään tätä huolta/ ongelmaa?
- Tämä on asia, josta on velvollisuus kertoa lastensuojelun työntekijälle. Pyytäisimmekö sieltä jonkun mukaan miettimään, vai ?
- Millaista tämä keskustelu on ollut sinulle?
- Mistähän me nyt voimme sopia?